

Congres ECBA : Corpus Juris

Citation for published version (APA):

Spronken, T. (1999). Congres ECBA : Corpus Juris. *Delikt en Delinkwent*, 29(7), 668-670.

Document status and date:

Published: 01/01/1999

Document Version:

Publisher's PDF, also known as Version of record

Please check the document version of this publication:

- A submitted manuscript is the version of the article upon submission and before peer-review. There can be important differences between the submitted version and the official published version of record. People interested in the research are advised to contact the author for the final version of the publication, or visit the DOI to the publisher's website.
- The final author version and the galley proof are versions of the publication after peer review.
- The final published version features the final layout of the paper including the volume, issue and page numbers.

[Link to publication](#)

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal.

If the publication is distributed under the terms of Article 25fa of the Dutch Copyright Act, indicated by the "Taverne" license above, please follow below link for the End User Agreement:

www.umlib.nl/taverne-license

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us at:

repository@maastrichtuniversity.nl

providing details and we will investigate your claim.

strafzaken was het thema van de op 22 januari 1999 gehouden werkconferentie 'Polarisatie in de strafzaal; over grenzen van behoorlijkheid', georganiseerd door de Nederlandse Vereniging voor Rechtspraak, het parket-generaal en de Orde van Advocaten. Gediscussieerd werd onder andere over de invloed van en de contacten van de verschillende procesdeelnemers met de media, de vraag in hoeverre het openbaar ministerie ook rekening te houden heeft met de belangen van de verdediging en of de verdediging ook gebonden is aan de beginselen van een behoorlijke procesorde. De plenaire inleidingen van Naeyé, Sjöcrona, Myjer en Willems zijn te vinden in het maartnummer van *Trema* 1999 en een verslag van de discussie in *Advocatenblad* 1999, p. 449-450. Naar aanleiding van deze werkconferentie is een werkgroep samengesteld waarin zowel de staande en zittende magistratuur als de advocatuur is vertegenwoordigd. Deze werkgroep gaat zich buigen over een mogelijke gedragscode voor het openbaar ministerie en de advocatuur in strafzaken, het instellen van regiezittingen waarin afspraken kunnen worden gemaakt over het verloop en de behandeling van de strafzaak, een vorm van 'approach the bench', en de omgang met de media.

Congres ECBA: Corpus Juris

Op 30 april en 1 mei 1999 vond in Rome het jaarlijkse congres van de European Criminal Bar Association (ECBA) plaats (zie ook Taru Spronken, *Corpus Juris en de rechten van de verdediging*, Nieuwsbrief Strafrecht 1999, p. 122-125). Centraal stond het *Corpus Juris*, de blauwdruk

voor een Europees straf- en strafprocesrecht, die door een zevental hoogleraren uit verschillende Europese landen in opdracht van het Europees Parlement en het directoraat-generaal voor de financiële controle van de Europese Commissie is ontworpen (M. Delmas-Marty, Chr. van den Wyngaert, *Corpus Juris*, Nederlandse vertaling, Intersentia Rechtswetenschappen, Antwerpen-Groningen 1998). Het *Corpus Juris* heeft weliswaar uitsluitend betrekking op strafbare feiten die de financiële belangen van de EG schaden, maar het is duidelijk dat de ideeën die aan dit plan ten grondslag liggen hun schaduwen vooruit werpen op plannen voor verdergaande harmonisatie van het Europese straf- en strafprocesrecht. Het *Corpus Juris* is op 15 april 1997 aan het Europees Parlement gepresenteerd en het Parlement heeft de Europese Commissie voorgesteld om verdere plannen inzake bestrijding van georganiseerde criminaliteit op het *Corpus Juris* te baseren. Aan het concept van *Corpus Juris* wordt nog steeds geschaafd.

Een belangrijk doel van het *Corpus Juris* is de juridische drempels die thans worden opgeworpen in het kader van o.a. de wederzijdse rechtshulpverdragen, uitleveringsprocedures en procedures die betrekking hebben op tenuitvoerlegging van rechterlijke uitspraken in andere lidstaten te slechten. Daarnaast wordt beoogd de rechtsbescherming van verdachten in de diverse lidstaten te harmoniseren en de controle op Europese politiemachten, waaronder Europol te reguleren.

In het systeem van het *Corpus Juris* wordt een nieuw te vormen Europees openbaar ministerie verantwoordelijk voor de opsporing en vervolging in

de gehele EU van acht in het Corpus Juris geformuleerde delicten die betrekking hebben op de budgetten van de EG, zoals fraude, corruptie, witwassen, heling en het plegen van deze delicten in georganiseerd verband of door organisaties, met bijbehorende strafbepalingen. De berechting geschiedt op nationaal niveau en volgens de nationale procedure (voorzover daarvan in Corpus Juris niet wordt afgeweken), door speciaal daartoe ingestelde rechtscollages die bestaan uit gespecialiseerde beroepsrechters. Het gecentraliseerde Europese parket krijgt ten behoeve van het vooronderzoek de beschikking over een aantal onderzoeksbevoegdheden en dwangmaatregelen (waaronder het recht op horen van verdachten en getuigen, huiszoeking, inbeslagname, telefoontap). Bij het toepassen van dwangmiddelen is een machtiging vereist van een nationale rechter-commissaris, in Corpus Juris de 'rechter van vrijheden' gedoopt. De verdachte kan in voorlopige hechtenis worden genomen voor een periode van zes maanden, te verlengen met drie maanden.

Het strafproces kent twee fasen. De eerste fase is het voorbereidend onderzoek dat geheim is en waarbij de 'rechter van vrijheden' de rechtmatigheid moet toetsen. De verdachte heeft ingevolge artikel 29, lid 2, Corpus Juris vanaf zijn eerste verhoor 'slechts' recht op kennisname van de tegen hem ingestelde beschuldiging. Na de afronding van het vooronderzoek beslist de Europese P-G over de verwijzing naar de terechtzitting. Hij dient zijn verwijzingsbeslissing voor te leggen aan de 'rechter van vrijheden' die de rechtmatigheid van het onderzoek controleert en bewijst dat in strijd met het EVRM of de regels

van het Corpus Juris of nationale regels is vergaard uitsluit (art. 25, 32 en 33). Of de verdachte bij de beslissing tot verwijzing wordt gehoord, is overgelaten aan de nationale procedure. Vervolgens vindt een openbaar eindonderzoek ter terechtzitting plaats ten overstaan van de hiertoe geformeerde nationale rechterlijke instantie. Als bewijsmiddelen zijn toegelaten: verklaringen van getuigen ter terechtzitting of afgelegd via een audiovisuele verbinding of een proces-verbaal van een getuigenverhoor uit het voorbereidend onderzoek, waarbij de verdediging wel de gelegenheid moet hebben gehad de getuige tijdens het verhoor te ondervragen en dit verhoor op video moet zijn opgenomen; verklaringen van de verdachte, hetzij afgelegd ter terechtzitting hetzij in het vooronderzoek mits de verdachte is gewezen op zijn zwijgrecht en bijgestaan is door een advocaat die minstens 48 uur voor de ondervraging inzage heeft gekregen in het strafdossier en het verhoor op video is opgenomen; schriftelijke documenten en andere bewijsmiddelen die volgens het nationale recht zijn toegestaan. Ter uniformering van de proceswaarborgen voor de verdachte is volstaan met de verwijzing naar de rechten die de verdachte in het kader van artikel 6 EVRM en 14 IVBPR zijn toegekend.

Tijdens het congres van de ECBA is met name aandacht besteed aan de gevolgen van de in Corpus Juris voorgestelde harmonisatie voor de rechten van de verdediging en aan de vraag of het Corpus Juris tot een hoger rechtsbeschermingsniveau leidt dan thans het geval is. Betwijfeld werd of een simpele verwijzing naar de artikelen 6 EVRM en 14 IVBPR, die ook nu al in principe voor alle

lidstaten bindend zijn, iets toevoegt aan het niveau van rechtsbescherming zolang niet concreter wordt aangegeven wat de rechten van de verdediging inhouden. Geconcludeerd werd dat per saldo de invoering van Corpus Juris een nivellering van de rechtsbescherming van de verdachte zou inhouden, die in veel lidstaten een achteruitgang in plaats van een vooruitgang zou betekenen. De rechtssystemen in de afzonderlijke lidstaten bevatten op verschillende punten een hogere rechtsbescherming, dan die in het Corpus Juris tot standaard wordt gemaakt. Zo zal men in Engeland en Schotland geen afstand willen doen van de berechting door een jury en vormt de toelating van schriftelijk bewijs uit het vooronderzoek een belangrijke inbreuk op het daar nog steeds in beginsel geldende verbod van de auditu-bewijs. Bovendien wordt door het Corpus Juris de positie van de verdachte, die in Engeland en Schotland toch meer procespartij is dan onderzoeksobject, verzwakt. Ook het geheime voorbereidende onderzoek betekent in veel lidstaten een belangrijke terugval in rechtsbescherming. Het is maar zeer de vraag of de uitgangspunten van een contradictoir proces, die volgens de auteurs in het Corpus Juris tot uitdrukking zijn gebracht, wel kunnen worden gerealiseerd indien de verdediging in het vooronderzoek, waarin de waarheidsvinding centraal staat en belangrijke beslissingen worden genomen ten aanzien van het toepassen van dwangmiddelen, vrijwel buiten spel wordt gezet. Het geven van een recht op rechtsbijstand zonder een recht op informatie (anders dan dat de advocaat 48 uur voor het verhoor van de verdachte inzage krijgt in het dossier) heeft maar een

zeer beperkte waarde evenals het bijwonen van getuigenverhoren als men de inhoud van de rest van het dossier niet kent. Wat dit betreft leunt het Corpus Juris zwaar op het inquisitoire Franse en Belgische systeem van strafvordering dat nog steeds een geheim vooronderzoek kent en waarbij de belangen van de verdachte in veilige handen worden geacht bij het openbaar ministerie en de onderzoeksrechter.

Op de laatste congresdag heeft het ECBA een resolutie aangenomen inhoudende:

- 1) dat nu niet systematisch is onderzocht of de bestaande nationale en internationale instrumenten voldoende mogelijkheden bieden voor de bestrijding van EU-fraude en zo dit niet het geval zou zijn, of een effectieve fraudebestrijding op nationaal niveau kan worden gerealiseerd, een ingrijpende operatie zoals in het Corpus Juris wordt voorgesteld, prematuur is;
- 2) dat het Corpus Juris in de huidige vorm de toepassing en ontwikkeling van effectieve procedurele waarborgen voor de verdachte ondermijnt.

Verschoningsrecht en telefoontap

Op 17 februari 1999 heeft het Haagse hof het openbaar ministerie niet-ontvankelijk verklaard wegens het onrechtmatig tappen van telefoongesprekken van een advocaat in de zogenaamde Iglo-zaak (Hof 's-Gravenhage, 17 februari 1999, Nieuwsbrief Strafrecht 1999, nr. 47). Ook in eerste aanleg was het openbaar ministerie door de Rechtbank Rotterdam niet-ontvankelijk verklaard (Rechtbank Rotterdam 28 januari 1998, Nieuwsbrief Strafrecht 1998, nr. 210). In deze zaak werd op vordering van de officier door de rechter-commissaris